

6. Președintele Traian Băsescu la întâlnirea anuală cu ambasadorii și consulii generali ai României [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4630>
7. T. Băsescu: Referendumul din Crimeea, ilegal; România nu recunoaște rezultatele acestuia [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4041>
8. T. Băsescu: UE trebuie să acționeze mai hotărât în ceea ce privește Ucraina [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4513>
9. Titus Corlățean și secretarul general al NATO au discutat despre situația din Ucraina [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiev.mae.ro/romania-news/4010>
10. Titus Corlățean: ‘The Russian threat is a reality’ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mae.ro/node/26300>

*Сухорольська Ірина
асистент кафедри ПМВ*

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ США ЗА ЧАСІВ АДМІНІСТРАЦІЇ БАРАКА ОБАМИ

Упродовж кількох останніх десятиліть відбувається істотна трансформація дипломатичної діяльності, а «нетрадиційна» дипломатія уже стала невід'ємним атрибутом міжнародних відносин. Серед основних чинників, які впливають на ці процеси, насамперед слід відзначити глобалізацію у різних сферах, стрімке впровадження нових інформаційних та комунікаційних технологій, особливості розвитку постіндустріальної економіки, появу нових впливових акторів міжнародних відносин. Як результат, усе більше держав використовують інструменти громадської (публічної) дипломатії як форми зовнішньополітичної діяльності, спрямованої на іноземну громадськість з метою забезпечення та просування національних інтересів і політики.

На думку відомого нідерландського теоретика Я. Меліссена витоки громадської дипломатії тісно переплетені з виникненням самого явища дипломатії, а дипломатична активність спрямована на іноземне населення застосувалася ще у Стародавній Греції,

Стародавньому Римі, Візантії та Італії доби Відродження [8, С. 3]. У сучасному ж світі визнаним лідером у цій сфері є США. Історія американської громадської дипломатії сягає часів заснування цієї держави. Вже їхній перший тимчасовий уряд – Континентальний конгрес у своїй діяльності застосовує методи взаємодії з чужоземцями, безпосередньо звертаючись, наприклад, до населення Великобританії та Канади у 1775 році. [11, С. 40-92].

У 1960-их роках у США виникає сама концепція громадської дипломатії, розпочинається її активна реалізація, створюються для цього відповідні механізми і структури. Однак аж до 1990-их років ця діяльність обмежена системою координат Холодної війни і спрямована передусім на боротьбу з радянською пропагандою та поширенням комунізму. Після розпаду Радянського Союзу спостерігається деяке послаблення американських ініціатив щодо громадської дипломатії, а влада США зіштовхується з необхідністю реформування існуючої системи поширення інформації у світі, який фундаментально змінився [3, С. 34].

У часи адміністрації Дж. Буша молодшого явним стає зростання антиамериканських настроїв навіть у країнах, які традиційно вважалися союзниками США. Визначальними для формування порядку денного стають теракти 11 вересня 2001 року та війна з тероризмом, що відображається на зміщенні акцентів на користь жорсткої сили. На фоні помітних розходжень між реальними кроками адміністрації та меседжами громадської дипломатії імідж та довіра до США переживають не найкращі часи. З такими викликами доводиться зіштовхуватися адміністрації Б. Обами після здобуття влади у 2009 році.

Ще під час виборчої кампанії Б. Обама критикує політику «жорсткої сили» Дж. Буша та підкреслює необхідність застосування нової концепції «розумної сили», у межах якої важливе місце займає саме громадська дипломатія [2]. Г. Клінтон – Державний секретар першої адміністрації Б. Обами у своїй промові 2009 року говорить про використання «розумної сили» як про «широкий перелік засобів – дипломатичних, економічних, воєнних, політичних, правових та культурних, які є у розпорядженні та з яких необхідно вибирати відповідний засіб чи поєднання засобів для кожної конкретної ситуації» [6, С. 1].

Президент Б. Обама особисто долучається до реалізації громадської дипломатії та звертається із своїми промовами до населення, передусім мусульманського світу [6, С. 2; 9]. Він пропонує

відмовитися від політики конфронтації, здійснювати зведення «нових мостів» між Америкою та іншими народами, об'єднати зусилля задля поглиблення співробітництва та боротьби з екстремізмом.

Можна виокремити такі основні характеристики нової стратегії громадської дипломатії уряду Б. Обами. Перш за все, це широке залучення громадськості у межах дипломатичної діяльності. Громадська дипломатія розглядається уже не як особливий вид діяльності службовця, а як робота, що її дипломат повинен виконувати більшу частину свого часу. Крім того, наголос зроблено не на створенні нових концепцій чи організацій, а на ефективності та заохоченні нової культури комунікації [7, С. 352-353]. Ще однією особливістю є поглиблене розуміння процесів у інших державах, на основі вивчення іноземних аудиторій, їхніх цінностей та дій. У сфері відстоювання інтересів акценти зміщуються із ведення «війни ідей» до подолання провалля між очікуваннями іноземних аудиторій та діями, які може собі дозволити адміністрація [7, С. 361]. Важливою ознакою громадської дипломатії США з часів Держсекретаря Г. Клінтон стає активне використання нових інформаційних та комунікаційних технологій, у результаті чого американські дипломати з'являються у соціальних мережах (Twitter, Facebook).

Такі інноваційні підходи зумовлюють високі оцінки ініціатив Б. Обами та Г. Клінтон зі сторони експертного середовища в 2008-2012 роках. У цей час спостерігається значне покращення ставлення до США у світі, чому сприяють й особисті якості вказаних лідерів. Президент Б. Обама здобуває імідж прихильника «м'якої сили» та виваженого підходу до вирішення міжнародних проблем.

Однак у період другої каденції Б. Обами посилюється критика та стають очевидними слабкі місця стратегій зовнішньої політики. З одного боку, невдачі пояснюються істотними відмінностями між риторикою президентської адміністрації та реальними діями. Б. Обаму критикують за продовження політики Дж. Буша, імперіалізм, дотримання позиції винятковості США та відповідне ставлення до інших країн, що відображається на настроях їхнього населення [10, С. 2].

З іншого боку, зростає невдоволення готовністю Б. Обами вести діалог із країнами, які є ідеологічними суперниками та протиставляють себе США. Така позиція розцінюється консервативними колами як вияв слабкості держави й президентської адміністрації [1, С. 13] та, певною мірою, стимулює ворожі режими до ескалації протистояння і підігрівання антиамериканських настроїв серед

власного населення [5]. У цьому контексті яскравим прикладом є Росія, відносини з якою у сучасний період демонструють очевидну невдачу політики «перезавантаження» Б. Обами. За допомогою контролю над ЗМІ влада РФ зуміла на початку 2015 року довести показник негативного ставлення до США серед росіян до 81% [4]. Така ситуація вимагає адекватних заходів контрпропаганди, спрямованих на широкі верстви населення (враховуючи низький рівень розвитку громадянського суспільства у Росії).

Для ефективної громадської дипломатії необхідно постійно переосмислювати зміни у світі та відповідно на них реагувати на основі аналізу великих обсягів інформації. Внутрішньополітична ситуація у Росії та теперішні події в Україні свідчать про давно назрілу потребу перегляду стратегії громадської дипломатії США у нашому регіоні.

Література

1. Гончар Б. Зовнішня політика адміністрації Б. Обами на шляху відновлення американського лідерства / Б. Гончар // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Історія. – 2012. – Вип. 113. – С. 8-13.
2. Кучмій О. П. Стратегія культурної дипломатії адміністрації Б. Обами / О. П. Кучмій // Міжнародні відносини. Серія «Політичні науки». – 2015. – №5.
3. Манжулина О. А. Публичная дипломатия США : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.04 / Манжулина Ольга Александровна. – СПб., 2005. – 203 с.
4. Отношение к другим странам: опрос 20-23 марта 2015 / Левада-центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.levada.ru/02-04-2015/otnoshenie-k-drugim-stranam>.
5. Anti-Americanism in the Obama Era / Woodrow Wilson School of Public and International Affairs. – Princeton University, 2010. – 21 p.
6. Dimitrova A. Obama's Foreign Policy: Between Pragmatic Realism and Smart Diplomacy? / Anna Dimitrova // The ICD Academy for Cultural Diplomacy: Participant Papers 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.culturaldiplomacy.org/academy/index.php>.
7. Gregory B. American Public Diplomacy: Enduring Characteristics, Elusive Transformation / Bruce Gregory // The Hague Journal of Diplomacy. – 2011. – Vol.6. – No.3/4. – P. 351-372.